

Trefdag 'Patiënt en professional, samen sterker'
UZ Gent – 1 december 2016 – 19u
Bijdrage gedeputeerde Couckuyt, met als titel:
“Vermaatschappelijking van zorg:
het belang van zelfzorg en gebruikersparticipatie”

Geachte Dames en Heren,

Vandaag staat ‘vermaatschappelijking’ voor de hele evolutie die welzijn en zorg in Vlaanderen, en dus ook Oost-Vlaanderen inspireert. Essentie van het verhaal is dat er zorg geboden wordt waar nodig, maar dat dit zoveel als mogelijk geïntegreerd wordt in de samenleving. Een tendens die wezenlijk deel uitmaakt van het antwoord op de uitdagingen voor de komende jaren.

Die uitdagingen zijn niet de minste. De vraag naar zorg en ondersteuning neemt voortdurend toe. De oorzaken zijn velerlei: er is de individualisering van de samenleving, de vergrijzing, de vergroening, de globalisering.

Bovendien veranderen de zorgvragen van aard. Onze levensverwachting blijft stijgen, wat betekent dat we meer moeten investeren in chronische zorg, geestelijke gezondheidszorg, thuiszorg en ouderenzorg. Ook het aanbod aan jeugdzorg, gezinszorg en handicapspecifieke ondersteuning moet in de komende jaren verder uitbreiden.

Tegelijkertijd zijn de verwachtingen van de zorgvragers geëvolueerd. Mensen zijn vandaag mondiger, ook als patiënt of cliënt. We willen allemaal liefst zo lang mogelijk thuis wonen, we willen onze autonomie bewaren en mee beslissen over de zorg en ondersteuning die we krijgen. Al deze elementen bepalen in sterke mate hoe we de kwaliteit van zorg ervaren.

In een dergelijke context, moeten we ons, als individu en als maatschappij, durven engageren. Het gaat heel fundamenteel over de vraag of er in de samenleving voor jou, als kwetsbare mens, een plaats is. Over de vraag of je iets kunt betekenen voor anderen. Over de

vraag of de samenleving en de mensen in jouw kracht en in die van je gezin of je sociaal netwerk geloven en willen investeren.

Goede zorg maakt met andere woorden deel uit van het dagelijkse sociale leven van mensen. Professionele hulp ondersteunt die participatie en de ongelooflijke kracht van de informele zorg.

Goede zorg krijgt mee vorm door de liefdevolle inzet van mantelzorgers. Ze zijn vandaag met meer dan 600.000 in Vlaanderen en ze geven zin en kleur aan het leven van de zorgvrager.

Goede zorg mobiliseert vrijwilligers om de eenzaamheid van kwetsbare mensen weg te nemen.

Goede zorg gedijt in een samenleving die open staat voor kwetsbare mensen en die mensen nieuwe kansen geeft.

De vermaatschappelijking van de zorg wil het enorme maatschappelijke kapitaal mobiliseren. Mensen engageren zich voor andere mensen.

Het beleid moet hiervoor het kader en de nodige middelen voorzien. Het moet een context creëren waarin mantelzorgers en vrijwilligers zich ondersteund voelen en zich gewaardeerd weten.

Het moet voorzieningen en organisaties stimuleren om zich actief open te stellen naar de samenleving.

Het moet sociale netwerken, buurtwerking en het verenigingsleven aanmoedigen, zodat mensen zich verbonden weten met elkaar. Daarover gaat de vermaatschappelijking van de zorg.

Dit is waar het provinciebestuur reeds vele jaren op inzet. Het versterken van mensen, mensen een stem geven, de gebruiker en de mantelzorger in een meer centrale positie brengen.

In 1998 heeft het provinciebestuur de diverse ziektegebonden groepen en andere zelfhulp-, of zelfzorggroepen bij elkaar gebracht en aangestuurd op een meer afgestemd verhaal van ontmoeting, participatie, deskundigheidsbevordering en belangenbehartiging.

In 2001 besliste het provinciebestuur - als een pionier in Vlaanderen - om een platform zelfzorg Oost-Vlaanderen te ondersteunen door het ter beschikking stellen van een halftijdse medewerker, binnen het regionaal welzijnsoverleg Gent. Iets wat vervolgens aangehouden werd en intussen een bijna 15 jaar lange traditie geworden is.

In de periode van de eerste interne staatshervorming bleek dat ook de Vlaamse Overheid inzag dat de provinciebesturen in het ganse pakket van de zelfzorg, de gebruikersparticipatie en empowerment een taak te vervullen hadden. Dit was voor Oost-Vlaanderen alleen maar de bevestiging dat de gespeelde pioniersrol een

juist gegeven bleek in de totaliteit van de vermaatschappelijking van de zorg.

Door het gegeven dat wij door de eerste interne staatshervorming geen structurele subsidies meer konden verlenen, werd de subsidie aan de ziektegebonden groepen, samengevoegd met de subsidie aan PLAZZO waardoor de werking van het platform nog meer kon versterkt worden.

We staan intussentijd 15 jaar verder, en de feiten hebben alleen maar aangetoond dat deze langdurige ondersteuning geen foute inschatting was, maar een daadwerkelijke noodzakelijkheid willen we zelfzorg en gebruikersparticipatie au-sérieux nemen, naast professionele zorg, mantelzorg en vrijwilligerswerk.

Men kan veel praten over hoe belangrijk zelfzorg is, men kan veel zeggen over gebruikersparticipatie, men kan grote en dikke boeken schrijven en onderzoek doen naar de toepassing van empowerment, maar wij, als provinciebestuur, hebben dit, in samenwerking met het

Platform Zelfzorg Oost-Vlaanderen, in de feiten neergezet. Zelfs in die mate dat wij op een bepaald ogenblik door het Trefpunt Zelfhulp Vlaanderen werden geconsulteerd over de manier van onze aanpak hier in Oost-Vlaanderen.

In tussentijd is de continue werking van PLAZZO meer dan een feit, is de ondersteuning echt zichtbaar geworden in veel en diverse vormen, is de belangenbehartiging geen lucht gebleken maar omgezet in de praktijk via allerlei netwerken en leernetwerken, en is versterking van de zelfzorg en de gebruikersparticipatie gebleken via vorming, colloquia, betrokkenheid in diverse netwerken, klankbordgroepen, enz...

De website van PLAZZO is een feit, de rijkelijke nieuwsbrief van PLAZZO is een feit, de vorming is nog jaarlijks een feit, de samenwerking met het Trefpunt Vlaanderen en het Vlaams patiëntenplatform is een feit, de tevredenheid bij de zelfzorggroepen door de geboden ondersteuning is een feit en zo kunnen we nog even

doorgaan. We vinden het dan ook een absolute meerwaarde om deze ondersteuning aan te houden. Alleen heeft de Vlaamse overheid hier anders over beslist. Want, in de tweede aflevering van de staatshervorming komt het straks de provincies niet meer toe om zich met persoonsgebonden aangelegenheden bezig te houden. Een pijnlijk gegeven. Zeker omdat dergelijke actieontwikkeling en netwerkvorming juist specifiek is voor een intermediair niveau.

Op dit moment zijn er dan ook gesprekken aan de gang tussen het Platform Zelfzorg Oost-Vlaanderen en het provinciebestuur om te kijken hoe hier voor de toekomst, en na het wegvallen van de provinciale ondersteuning, voor continuïteit kan gezorgd worden. Het zou een spijtige zaak zijn, indien hiervoor geen inspanningen zouden geleverd worden, maar veel zal afhangen van de goodwill op andere beleidsniveaus, we denken dan vooral aan het Vlaamse niveau, in eerste instantie, en aan het Federale beleidsniveau.

Vanuit het provinciebestuur zullen we al het mogelijke doen om dit initiatief ingang te doen vinden op een nieuwe plek. Ik hoop alvast dat er - door en met jullie - verder kan gewerkt worden aan een constructief verhaal.